

OD REDAKCJI

Trzynasty tom Rocznika ukazuje się w siedemdziesięciolecie Związku Kompozytorów Polskich, który powstał podczas pierwszego powojennego Walnego Zjazdu 29 sierpnia – 2 września 1945 roku. Sekcja Muzykologów ZKP będzie obchodziła swój jubileusz za trzy lata, powstała bowiem w 1948 roku. „Polski Rocznik Muzykologiczny” – wznowiony w 2004 roku jako kontynuacja przedwojennego Rocznika wydawanego (2 tomy) przez Stowarzyszenie Miłośników Dawnej Muzyki w Warszawie – jest pismem ogólnopolskim, jedenaście lat prezentującym to, co dzieje się w polskiej muzykologii, dopełniając „Muzykę” wydawaną przez Instytut Sztuki Polskiej Akademii Nauk.

Wiele się zmieniło od 1945 roku – pierwsze lata po wojnie to stopniowe uświadamianie sobie rozmiaru przemian ustrojowych, politycznych i kulturowych. To czas krzepnięcia Związku Kompozytorów Polskich jako samodzielnego zrzeszenia twórców, dla których swoboda tworzenia i działania była niezbywalną wartością, godna podjęcia batalii z oficjalną władzą także w imię przynależności do europejskiej i światowej kultury muzycznej. Siedemdziesięciolecie ZKP to także okazja do przypomnienia wielkich postaci tworzących i kierujących stowarzyszeniem kompozytorów, a także – od 1948 roku – muzykologów. Włączenie bowiem muzykologów do ZKP – wbrew planom ówczesnych władz – nie okazało się ideologiczną pułapką dla niepokornych kompozytorów. Ostateczne wygranie batalii o swobodę wypowiedzi twórczej, o wartościową muzykę, edukację i naukę o muzyce, było też zwycięstwem muzykologii, która szybko włączyła się w szeroki europejski nurt badań naukowych zarówno nad muzyką najnowszą, jak i historia oraz socjologia oraz estetyka (nie marksistowska!) muzyki. Warto przypomnieć, że ks. prof. Hieronim Feicht – wybitny badacz polskiej i europejskiej muzyki dawnej, od 1948 roku członek ZKP, był od 1954 roku trzykrotnie członkiem Zarządu Głównego ZKP, a w 1955 był nawet wiceprezesem ZKP.

W latach powojennych czołową postacią ZKP był Piotr Perkowski. Świetny kompozytor, ulubiony uczeń Karola Szymanowskiego, był współ-

twórcą zarówno międzywojennego Stowarzyszenie Młodych Muzyków Polaków w Paryżu, jak i Stowarzyszenia Kompozytorów Polskich, które po wojnie odżyło jako ZKP. Zręczny działacz i energiczny organizator życia muzycznego kierował ZKP-em przez trzy kadencje, podobnie jak Kazimierz Sikorski, Jan Sęszewski i Józef Patkowski; dłużej kierowali Związkiem Maciej Małecki (4 kadencje) oraz Stefan Śledziński i Jerzy Kornowicz. Ci dwaj wybierani byli sześć razy na Prezesa ZKP. Zwłaszcza ostatnie rządy Jerzego Kornowicza utrwala się jako czas wielu inicjatyw i działań, które zmieniały oblicze kultury nie tylko muzycznej. Dodajmy, że ważnej Komisji Kwalifikacyjnej, dbającej o wysoki profesjonalny poziom członków ZKP, wiele lat ton nadawali Witold Lutosławski (8 kadencji) i Mieczysław Tomaszewski (10 kadencji). Próby władz, by przekształcić elitarne stowarzyszenie twórców o wielkim autorytecie zawodowym i moralnym w związek masowy, którym łatwo byłoby sterować z ministerstwa, spełzły na niczym.

Tak więc muzykolodzy od razu aktywnie włączyli się po 1948 roku do działań ZKP. Sekcja Muzykologów, kierowana była – poza Zofią Lisą, odpowiedzialną za włączenie muzykologów do ZKP i reprezentującą w Związku władzę (co było dla ZKP korzystne), przez Jana Sęszewskiego, Jerzego Morawskiego, Stefana Jarocińskiego. Mieczysława Tomaszewskiego, Mirosława Perza, Bohdana Pocięja, Piotra Poźniaka, Tadeusza Kaczyńskiego, Alicję Matracką, Pawła Gancarczyka, Beatę Bolesławską-Lewandowską oraz piszącą te słowa, wybraną na przewodniczącą SM sześć razy. Zofia Helman wiele lat przewodniczyła Jury Konkursu im. Ks. Prof. H. Feichta dla młodych muzykologów, promującego wyróżniających się młodych badaczy muzyki i kultury muzycznej; Konkursu, zainspirowanego przez Elżbietę Zwolińską i Mirosława Perza. Wielkie zasługi w redagowaniu Rocznika miała nieżyjąca już Elżbieta Wojnowska, a twórczynią nowej subdyscypliny i autorką wielu tekstów o staropolszczyźnie muzycznej – śp. Jadwiga Bobrowska.

Niniejszy tom Rocznika jest ostatnim, jaki wydam jako redaktor naczelna (następny będzie dziełem Iwony Lindstedt, wieloletniej zasłużonej współredaktorki PRM). Na jego zawartość składa się 11 artykułów: otwierający tekst Cindy Bylander z amerykańskiego uniwersytetu w San Antonio jest swoistym komentarzem do mojego studium *Początek powojennej batalii o muzykę w świetle dokumentów z Walnych Zjazdów Związku Kompozytorów Polskich*, opublikowanego w PRM w 2011 roku na stulecie polskiej muzykologii. Artykuły Grzegorza Kubiesa, Jacka Iwaszki, Agnieszki Leszczyńskiej, Beniamina Vogla, Ireny Bieńkowskiej, Wojciecha Nowika i Mateusza Andrzejewskiego są chronologicznie uporządkowanymi studiami

z zakresu europejskiej muzyki i kultury oraz zachowanych źródeł od XVI po XIX wiek (w przypadku Grzegorza Kubiesa – motywów muzycznych w malarstwie). Wreszcie teksty Anny Nowak, Barbary Literkiej oraz Anny Granat-Janki odnoszą się do różnorodnych zależności (tak artystycznych jak i politycznych) między polską muzyką a poezją, filmem i sztukami wizualnymi XX wieku.

Katarzyna Dadak-Kozicka

FROM THE EDITOR

The thirteenth volume of the Yearbook appears on the 70th anniversary of the Polish Composers' Union, established at its first General Meeting during 29 August – 2 September 1945. The Musicologists' Section of the Union will be celebrating its anniversary in three years' time, having been created in 1948. „Polski Rocznik Muzykologiczny” [The Polish Musicological Yearbook], reborn in 2004 as a continuation of the pre-war Yearbook published (2 volumes) by the Association of Friends of Early Music in Warsaw, is a national publication which, for the past eleven years, has been presenting current developments in Polish musicology, thus supplementing the journal “Muzyka” published by the Institute of Art of the Polish Academy of Sciences.

Much has changed since 1945; the early post-war years brought a gradual awareness of the scale of the changes affecting the state, the politics and the culture. This was a period when the Polish Composers' Union established its position as an independent association of creative professionals, for whom the freedom to create and work was an inalienable value, worth battling for against the official authority, also for the sake of being part of the musical culture of Europe and the world.

The seventieth anniversary of the Polish Composers' Union is also an opportunity to recall some of the great figures who played a part in creating and directing the association of composers and, from 1948, also musicologists. In fact, the inclusion of musicologists in the union did not turn out to be the ideological trap for rebellious composers that the authorities had planned it to be. The final victory in the struggle for freedom of creative expression, for music of quality, for the education and study of music, was also a victory won by musicology, which quickly entered the mainstream of European research both in the areas of the latest contemporary music and the history, sociology and aesthetics (not the Marxist kind!) of music. It is worth recalling that the Rev. Professor Hieronim Feicht – an outstanding researcher into Polish and European early music and a member of PCU [ZKP] from 1948, served as a member of the Executive Board

on three occasions after 1954, and in 1955 he was also elected PCU's Vice President. During the post-war years one of the outstanding figures at PCU was Piotr Perkowski. A superb composer who regarded himself as a pupil of Karol Szymanowski, he was a co-founder both of the inter-war Association of Young Polish Musicians in Paris, and the Association of Polish Composers, which was revived after the war as the Polish Composers' Union. An able activist and an energetic organiser of musical life, he was in charge of the PCU for three terms, as were Kazimierz Sikorski, Jan Stęszewski and Józef Patkowski; longer periods in that post were served by Maciej Małecki (4 terms), Stefan Śledziński and Jerzy Kornowicz, the latter two each elected President of the union on six occasions. The final term of Jerzy Kornowicz's presidency will, in particular, be remembered as a period of many initiatives and activities which changed the face of culture in Poland, and not only in the area of music. Let us add that the work of the very important Qualifying Committee, responsible for maintaining a high professional standard of the Union's members, was for many years overseen by Witold Lutosławski (8 terms) and Mieczysław Tomaszewski (10 terms). Attempts by the authorities, aimed at turning the association of creative artists with enormous professional and moral authority into a union for the masses which could easily be steered by the ministry, came to nothing.

And so the musicologists energetically joined in the activities of the Polish Composers' Union immediately after 1948. The Musicologists' Section was directed (apart from Zofia Lissa, who was responsible for including the musicologists in the Union and who represented the official authorities in the Union, which in fact was to the Union's advantage) by Jan Stęszewski, Jerzy Morawski, Stefan Jarociński, Mieczysław Tomaszewski, Mirosław Perz, Bohdan Pociąg, Piotr Poźniak, Tadeusz Kaczyński, Alicja Ma-tracka, Paweł Gancarczyk, Beata Bolesławska-Lewandowska and the author of this text, elected chair of the Musicologists' Section on six occasions. Agnieszka Leszczyńska is the principal co-author of the Rules of the Musicologists' Section, while Zofia Helman for many years headed the jury of the Rev. Prof. H. Feicht Competition for young musicologists, aimed at promoting outstanding young researchers in the areas of music and musical culture; this Competition was inspired by Elżbieta Zwolińska and Mirosław Perz. An enormous contribution to the editing of the Yearbook was made by the late Elżbieta Wojnowska, while the late Jadwiga Bobrowska created a new sub-discipline and wrote many texts on the subject of musical Old Polish.

The current volume of the Yearbook is my last as Editor-in-Chief; the next one will be the work of Iwona Lindstedt, who for many years has served faithfully as co-editor of the Yearbook. This volume includes eleven articles; the opening text, by Cindy Bylander from the San Antonio in the USA, provides a kind of commentary to my study *Początek powojennej batalii o muzykę w świetle dokumentów z Walnych Zjazdów Związku Kompozytorów Polskich* [The start of the post-war battle for music in light of documents from the General Meetings of the Polish Composers' Union], published in the Yearbook in 2011 on the one hundredth anniversary of Polish musicology. The articles by Grzegorz Kubies, Jacek Iwaszko, Agnieszka Leszczyńska, Benjamin Vogel, Irena Bieńkowska, Wojciech Nowik and Mateusz Andrzejewski are chronologically ordered studies in European music and culture, and in preserved sources from the sixteenth to the nineteenth centuries (in the case of Grzegorz Kubies – on musical motifs in paintings). Finally, the texts by Anna Nowak, Barbara Literska and Anna Granat-Janki refer to a variety of dependencies between Polish music and poetry as well as film and the visual arts in the twentieth century.

Katarzyna Dadak-Kozicka

